

intensifieras; nationalismen är väl ett bra exempel på den pånyttfödda religionens relevans.

Jag har beskrivit innehållet i *Sociologi - en grundbog til et fag* genom dess manifesta innehåll. Naturligtvis finns det sociologiska frågor och institutioner som inte får en utförlig redovisning i boken. Men redaktionen av en textbok i sociologi är beroende av den kompetens som finns tillhanda vid författandet av en bok - och jag förmodar *Sociologi - en grundbog til et fag* avspeglar den sociologiska topografin i Danmark. I detta sammanhang hade ett slutord varit på sin plats om just dansk sociologi. Varför har det varit så svårt för dansk sociologi att göra sig gällande som institutionaliserad samhällsvetenskap jämfört med förhållandena i Norge, Sverige och Finland. Det finns helt klart flera kompetenta danska sociologer, men bevisligen svaga sociologiska institutioner. Här ges ett utmärkt tillfälle att reflektera över aktör versus struktur på sociologins eget verksamhetsområde. Ibland lyckas det för aktörer att befästa sin strukturella ställning (som disciplin), ibland inte. Varför gick det så snett för sociologin i Danmark, när norska sociologer lyckade så väl i sitt värv. I Sverige har det lyckats sociologin att befästa sin ställning som akademisk institution - med eller utan aktörer! Här finns utrymme för sociologisk grundforskning angående den egna disciplinen - men det är möjligen ett tema för en annan bok!

Margareta Bertilsson
Lunds Universitet

Erik Meier Carlsen, *Plads for dem alle? Strid og forvandling i Socialdemokratiet*, Forlaget Hovedland, 1992, 175 s.

1992 var året, da Socialdemokratiet, for første gang siden Th. Stauning i 1910 af et flertal i hovedbestyrelsen blev valgt til forretningsfører, blev kastet ud i et helt åbent og regulært kampvalg om formandsposten på en dertil hasteindkaldt ekstraordinær partikongres.

1992 var året, da partiet for første gang siden 1. verdenskrig kunne fejre et ikke overvældende glørværdigt 10-års jubilæum som oppositionsparti.

1992 var året, hvor partiet for første gang siden 1910 kunne notere, at det havde haft en formand, som ikke også var blevet statsminister.

1992 var året, hvor partiets ledelse oplevede en desavouering i megaklassen, da 2/3 af partiets vælgere trodsede den samlede partiledelses anbefaling og stemte nej ved folkeafstemningen om Maastricht-traktaten den 2. juni.

Lutter historiske begivenheder som til fulde kan begrunde, at der bliver gransket i, hvad årsagerne kan være til, at det er kommet så vidt med det parti, - og den bevægelse som det er en del af - som ubestridt har stået og i vidt omfang fortsat står som en af de politiske hovedkræfter i det danske samfund.

Indtil forskerverdenen får samlet sig sammen til også at påtage sig denne

intensifieras; nationalismen är väl ett bra exempel på den pånyttfödda religionens relevans.

Jag har beskrivit innehållet i *Sociologi - en grundbog til et fag* genom dess manifesta innehåll. Naturligtvis finns det sociologiska frågor och institutioner som inte får en utförlig redovisning i boken. Men redaktionen av en textbok i sociologi är beroende av den kompetens som finns tillhanda vid författandet av en bok - och jag förmodar *Sociologi - en grundbog til et fag* avspeglar den sociologiska topografin i Danmark. I detta sammanhang hade ett slutord varit på sin plats om just dansk sociologi. Varför har det varit så svårt för dansk sociologi att göra sig gällande som institutionaliserad samhällsvetenskap jämfört med förhållandena i Norge, Sverige och Finland. Det finns helt klart flera kompetenta danska sociologer, men bevisligen svaga sociologiska institutioner. Här ges ett utmärkt tillfälle att reflektera över aktör versus struktur på sociologins eget verksamhetsområde. Ibland lyckas det för aktörer att befästa sin strukturella ställning (som disciplin), ibland inte. Varför gick det så snett för sociologin i Danmark, när norska sociologer lyckade så väl i sitt värv. I Sverige har det lyckats sociologin att befästa sin ställning som akademisk institution - med eller utan aktörer! Här finns utrymme för sociologisk grundforskning angående den egna disciplinen - men det är möjligen ett tema för en annan bok!

Margareta Bertilsson
Lunds Universitet

Erik Meier Carlsen, *Plads for dem alle? Strid og forvandling i Socialdemokratiet*, Forlaget Hovedland, 1992, 175 s.

1992 var året, da Socialdemokratiet, for første gang siden Th. Stauning i 1910 af et flertal i hovedbestyrelsen blev valgt til forretningsfører, blev kastet ud i et helt åbent og regulært kampvalg om formandsposten på en dertil hasteindkaldt ekstraordinær partikongres.

1992 var året, da partiet for første gang siden 1. verdenskrig kunne fejre et ikke overvældende glørværdigt 10-års jubilæum som oppositionsparti.

1992 var året, hvor partiet for første gang siden 1910 kunne notere, at det havde haft en formand, som ikke også var blevet statsminister.

1992 var året, hvor partiets ledelse oplevede en desavouering i megaklassen, da 2/3 af partiets vælgere trodsede den samlede partiledelses anbefaling og stemte nej ved folkeafstemningen om Maastricht-traktaten den 2. juni.

Lutter historiske begivenheder som til fulde kan begrunde, at der bliver gransket i, hvad årsagerne kan være til, at det er kommet så vidt med det parti, - og den bevægelse som det er en del af - som ubestridt har stået og i vidt omfang fortsat står som en af de politiske hovedkræfter i det danske samfund.

Indtil forskerverdenen får samlet sig sammen til også at påtage sig denne

opgave på en mere systematisk vis, må vi forlade os på en overvejende journalistisk behandling af dette komplekse problem. Og inden for den genre er Meier Carlsens bog et kompetent bidrag.

Meier Carlsen tager naturligt nok sit udgangspunkt i de dramatiske timer i Vejlehallen lørdag den 11. april, hvor formandsvalget under mediernes intense bevågenhed blev afgjort. Begge TV stationer sendte direkte, så seerne kunne blive præsenteret for de "lækre" close-ups af vinderens og især af taberens ansigtsudtryk, når resultatet af afstemningen blev offentliggjort. Men, som han konstaterer, striden "...havde aldrig påkaldt sig den massive interesse, hvis ikke den havde været udtryk for nogle fundamentale brydninger i den politiske bevægelse, der har sat sit præg på det danske samfund i dette århundrede" (p. 7). Det er disse "fundamentale brydninger" Meier Carlsen forsøger at give sit signalement af.

Blandt de forhold, som han især trækker frem, kan nævnes ØD-projektets kranke skæbne, de socialdemokratiske mindretalsregeringers håndtering af den økonomiske politik i kølvandet på de to oliekriser, partiets traumatiske forhold til europapolitikken og her især selvfølgelig tilslutningen til og videreudviklingen af EF, forholdet mellem partiet og fagbevægelsen, samt endelig de skiftende modsætningsforhold mellem de socialdemokratiske lederskikkelser. Det hører til en af bogens fortjenester, at disse modsætningsforhold først og fremmest forklares ud fra grundlæggende divergerende opfattelser af, hvilken politisk nyorientering partiet nødvendigvis måtte foretage og hvilken taktisk håndtering af den parlamentariske situation, der bedst tjente denne nyorientering. Lommepsykologiske betragtninger om personernes gensidige sym- og antipatier er vi dejligt fri for.

Meier Carlsens fremstilling understøtter den gængse opfattelse af, at det var i perioden 1979-82, at der skete noget afgørende i dansk politik. Det er således hans påstand, at forhandlingerne med SF og de radikale om den helhedsløsning, som Anker Jørgensen præsenterede i efteråret 1979 indeholdende blandt andet et forslag om obligatorisk overskudsdeling, "...kunne have været afprøvet i folketingsalen og - hvis det ikke var blevet vedtaget - havde kunnet føre til et skæbnevalg, hvis udfald kunne have haft afgørende betydning for det danske samfunds udvikling" (p. 42). Men forsøget mislykkedes, fordi Anker Jørgensen og hans hovedforhandler Svend Auken rystede på hånden i den afgørende fase. "Begivenhederne i december 1979 kastede dermed lange skygger i dansk politik og fik særlig betydning for den senere borgerlige magtovertagelse og Schlüterregeringens levedygtighed" (p. 43).

Det var også i perioden 1979-82, at der var et vedvarende skisma mellem finansministrenes krav om en meget stram udgiftspolitik og arbejdsminister Svend Aukens udgiftskrævende forslag til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, et skisma som forblev uløst på grund af en svag/slingrende ledelse fra Anker Jørgensens side, og som førte til, at både Knud Heinesen og Svend Jacobsen forlod finansministeriet. Resultatet blev også, at de radikale grundlæggende mistede tilliden til den socialdemokratiske ledelse og herunder specielt til Svend Auken. Et modsætningsforhold mellem Svend Auken og Ritt

Bjerregaard om opfattelsen af den økonomiske politik udvikledes ligeledes i denne periode.

At det ikke kun var de danske socialdemokrater, der var præget af usikkerhed og rådvildhed, viser udviklingen i blandt andet Tyskland, England og Sverige og Meier Carlsen anfører den økonomiske internationalisering, efterkrigs-generationernes antiautoritære holdninger, samt opgivelsen af den socialistiske utopi med planøkonomi og samfundsovertagelsen af produktionsmidlerne som strategisk mål uden at sætte noget andet i stedet, som væsentlige strukturelle elementer i socialdemokratiernes krise. Endvidere peger han på, at en af de bærende konstruktioner i den socialdemokratiske model - skabelsen gennem mere eller mindre hemmelige forhandlinger af konsensus mellem den socialdemokratiske elite og borgerskabets elite - har udviklet sig til, at eliternes konsensus er blevet til ufolkelig sammenspisthed, ja sågar kan ligne et komplot mod de ressourcetsvage grupper i samfundet. En folkelig konsensus er en anden sag, og det er i skabelsen af den, at udfordring for Socialdemokratiet ligger. Det vil efter Meier Carlsens vurdering blandt andet kræve at bevægelsen "selv sprænger sine rammer" og foretager en dybtgående organisatorisk reorganisering væk fra det pyramideformede og vertikale og henimod det flade og horisontale, hvor "...det er en demokratisk sejr og ikke udtryk for illoyalitet og forrædderi, når der er to kandidater til et formandsvalg" (p. 168).

Det er en velskrevet og tænksom bog Meier Carlsen har præsteret. Der fremkommer egentlig ikke meget nyt i den og hans sammenblanding af en tematisk og kronologisk fremstilling fører til lidt for mange gentagelser og slører linjen i hans analyse. Pointerne er med prægnante formuleringer strøet rundt omkring i de enkelte kapitler. Derfor, og fordi bogen er blottet for kildehenvisninger, er bogen mere at betragte som et kvalificeret og vægtigt indlæg i debatten om Socialdemokratiet end som en egentlig stringent analyse. Og som politisk kommentator på *Det Fri Aktuelt* var det vel ret beset også det, der var Meier Carlsens hensigt.

Lars Bille
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet